

Voorkomen van spraak- en taalachterstand bij kinderen door vroegtijdige signalering

Leren praten gaat vaak vanzelf, maar niet altijd. Soms maken kinderen nog fouten met praten, terwijl hun leeftijdsgenootjes al veel verder zijn. In dat geval is er sprake van een taalachterstand. Bij een taalachterstand kan onderscheid gemaakt worden tussen kinderen met een taal(ontwikkelings)stoornis en kinderen met een achterstand door een tekort aan taalaanbod (blootstellingsachterstand). Ook een combinatie van beide kan voorkomen. Dit onderscheid is niet altijd makkelijk te maken, maar is wel belangrijk voor de juiste keuze voor het vervolgtraject. Voor de eerste groep kinderen is als eerste multidisciplinaire diagnostiek nodig. Kinderen met een blootstellingsachterstand hebben baat bij VVE.

(bron [Vakgroep logopedie](#))

Logopedische screening 2011-2017

Tot 2011 voerde jaarlijks de CED-groep in opdracht van de gemeente de logopedische screening op alle Krimpense basisscholen uit. Alle 5-jarigen werden door een logopedist gescreend. In 2011 is na overleg met de schoolbesturen besloten de kosten van de logopedisch screening gezamenlijk te dragen, omdat én de schoolbesturen én de gemeente belang hechtte aan de logopedische screening, als een belangrijk instrument bij het vroegtijdig signaleren van spraakproblemen. Logopedische screening levert namelijk, zo werd gesteld, een bijdrage aan een goede taalontwikkeling bij kinderen.

Op grond van een tweetal offertes is destijds gekozen voor “Praktijk voor logopedie “Lek & IJssel”. (benw-besluit 5 juli 2011)

“Praktijk voor logopedie “Lek & IJssel” is vervolgens jaarlijks gecontracteerd om de screeningen op de scholen uit te voeren. Zij screent 5 jarigen op de basisscholen.

Logopedische screening

De “Praktijk voor logopedie “Lek & IJssel” stelt jaarlijks een verslag op naar aanleiding van logopedische screeningen. De praktijk geeft naar aanleiding van haar bevindingen adviezen. Al jaren wordt geconstateerd dat vooral klachten op het gebied van taal, articulatie en afwijkend monddedrag (veelal met afwijkende gebitstand in ontwikkeling) worden signaleerd. Alle ouders hebben hierover een speciale folder ontvangen bij het advies voor logopedie.

Het verslag van 2016-2017 is besproken in het schoolbesturen-overleg. Zowel de gemeente als de schoolbesturen hadden er behoefte aan om het advies intern te bekijken.

Het advies, dat in het verslag verwoord staat, heeft betrekking op het volgende:

Taal

- De screening te vervroegen naar 2 jaar. Hierbij een ervaren logopedist in te schakelen als er twijfel is over de taalontwikkeling. Dit als onderdeel van de jeugdgezondheidszorg (JGZ).
- Logopedist betrekken bij zowel het beleid als de inhoud van de voor- en vroegschoolse activiteiten.

- Een logopedisch spreekuur bij CJG te realiseren, zodat kinderen met taalproblemen “laagdrempelig” gezien kunnen worden.

Beginnende geletterdheid

- Meer preventie inzetten t.a.v. afwijkend monddrag; bijvoorbeeld door voorlichting in de vorm van een folder.
- Tandartsen, die gezinnen al zien, kunnen ook naar gebitsontwikkeling van kinderen kijken. Gemeente zou tandartsen hier op kunnen wijzen.
- Binnen school aandacht besteden aan verbetering mondmotorische ontwikkeling in de vorm van groepslessen; project afwijkend monddrag. Hierbij de ouders betrekken.

Samenwerking JGZ en gemeente

- Gesprek met gemeente, CJG en VVE over samenwerking vroegtijdig signaleren specifieke taalontwikkelingsstoornis.
- Gesprek met JGZ over gebruik van het Van Wiegenschema.
- Ouders informeren over afwijkende mondgewoonten.

Naar aanleiding van de rapportage is ook aandacht gevraagd voor een meer onafhankelijke screening. Indien behandeling door een logopedist noodzakelijk is, hebben de ouders nog een verwijsbrief van de huisarts óf jeugdarts (JGZ) nodig. Ouders zijn vrij in hun keuze t.a.v. behandeling logopedie. Vele ouders kiezen voor de praktijk die ook gescreend heeft. Hierbij zal meespelen dat de praktijk ook de enige praktijk is in Krimpen.

Visie gemeente

Preventieve logopedie

Preventieve logopedie lijkt landelijk nog steeds een meerwaarde te hebben. Door de bezuinigingen hebben vele gemeenten preventieve logopedie niet meer bekostigd.

Deze Landelijke ontwikkelingen, die van invloed zijn op het beschikbaar hebben en houden van preventieve logopedie, zijn voor de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie (NVLF) aanleiding geweest om een [position statement](#) te formuleren.

Logopedisten voeren aldus de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie (NVLF) preventieve werkzaamheden uit binnen de sectoren jeugdgezondheidszorg (JGZ), welzijn en/of onderwijs. De preventieve logopedie richt zich op:

- het vroegtijdig signaleren van spraak- en taalstoornissen
- het adviseren bij spraak- en taalstimulering
- het verwijzen naar de curatieve logopedie voor behandeling in de eerste lijn en indien noodzakelijk, naar een multidisciplinair team voor nader onderzoek
- het aanbieden van collectieve voorlichting over communicatie en logopedische stoornissen aan ouders en professionals in de kinderopvang en het basisonderwijs
- deskundigheidsbevordering van professionals in de kinderopvang en het onderwijs

Als kinderen geen logopedie krijgen vanwege spraak-, taal-, gehoor- en communicatieproblemen, kunnen zij in het latere leven blijvende gedrags- en/of leesproblemen ontwikkelen.

Geen preventieve logopedie kan volgens de vereniging (NVLF) betekenen dat kinderen

- de kans op vroege signalering van spraaktaalproblemen wordt ontnomen

- verminderde onderwijskansen hebben door onopgeloste spraaktaalproblemen
- problemen hebben met het onderhouden van sociale contacten
- een groter risico hebben op psychische- en gedragsproblemen

Ook preventieve logopedie maakt onderdeel uit van het voorkomen van taalachterstanden.

Beleidsmatig is de screening van logopedie geborgd in het beleidsplan sociaal domein “Kracht van Krimpen”. Hierin is vastgelegd dat we de afspraak met het primair onderwijs over logopedische screening continueren.

Screening van de logopedie is een van de onderdelen om in te zetten op preventie en het vroegtijdig signaleren van taalachterstanden. Naast ouders en scholen is vooral dus de Jeugdgezondheidszorg een belangrijke partner die hier op inzet.

Het voorkomen c.q. verminderen van taalachterstanden heeft ook in Krimpen aan den IJssel de aandacht.

Jeugdgezondheidszorg

Logopedische screening is een onderdeel van de jeugdgezondheidszorg (JGZ). Het valt niet onder het basispakket op basis van de Wet Publieke Gezondheid. De gemeente heeft de JGZ taken belegd bij CJG Rijnmond. In samenspraak met de samenwerkende gemeenten die ook diensten van CJG Rijnmond afnemen is de uitvoering van het Basispakket vastgelegd in kerntaken. Daarnaast kan een gemeente aanvullend preventief pakketten afnemen, zoals bv logopedische screening.

Met CJG Rijnmond is gesproken over de logopedische screening en de bevindingen van de “Praktijk voor logopedie “Lek & IJssel”.

CJG Rijnmond is van mening dat er tijdens reguliere contactmomenten voldoende ingezet wordt op signaleren t.a.v. taalontwikkeling van kinderen in de voorschoolse periode. Jeugdgezondheidszorg beoordeelt namelijk tijdens de reguliere contactmomenten de taalontwikkeling van 2 jarigen. Zij gebruiken de handreiking ‘Uniforme signalering van taalachterstanden bij jonge kinderen’ (NCJ, 2013). Dit wordt ook door Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie (NVLFF) gezien als het meest geschikte instrument voor de JGZ 0-4 jaar. In deze handreiking zijn het Van Wiechen-onderzoek en elementen van andere veelbelovende signaleringsinstrumenten geïntegreerd.

Afhankelijk van het spraak- taalniveau wordt wel / niet doorverwezen naar bijvoorbeeld logopedie. Ook volgt waar nodig het advies van plaatsing op een VVE-voorziening (voor en voerschoolse educatie) waar de taalontwikkeling wordt ondersteund.

Verder speelt mee dat er eigenlijk nog geen geschikt screeningsinstrument logopedie is voor screening bij deze leeftijdsgroep.

Vervroegen naar 2 jarige leeftijd zal naar verwachting niet voldoende effectief zijn.

Uitvoerder screening logopedie

Er zijn twee mogelijke aanbieders voor de screening logopedie.

1. Continuering van de uitvoering door de “Praktijk voor logopedie “Lek & IJssel”. Indien een behandeling bij de logopedist noodzakelijk is, dient er nog een verwijzing door de huisarts of jeugdarts (JGZ) plaats te vinden. In de praktijk is dit slechts een formele verwijzing.

2. Afname van het product als aanvullend preventief pakket JGZ . CJG Rijnmond heeft het product “screening om logopedische stoornissen op te sporen bij kinderen uit groep 2 van het basisonderwijs”. Tijdens de screening worden spraak-, taal-, stem-, gehoor- en mondgedrag beoordeeld. Op basis van het screeningsinstrument wordt bepaald of verwijzing naar een behandelend logopedist noodzakelijk is, dan wel of andere maatregelen gewenst zijn. Met de ouders van “uitvallende” leerlingen worden door de logopedist gesprekken gevoerd over de resultaten van de screening en er worden adviezen gegeven. De ouders, de school, CJG en , indien nodig, de huisarts ontvangen een schriftelijk verslag per leerling van de resultaten van de screening. Verwijzing naar een behandelend logopedist vindt plaats door de jeugdarts.

Ketensamenwerking

Door logopedie meer te borgen als onderdeel van de jeugdgezondheidszorg kan de ketensamenwerking versterkt worden.

Dit kan op verschillende manieren gebeuren.

1. Bij CJG Rijnmond het product “screening om logopedische stoornissen op te sporen bij kinderen uit groep 2 van het basisonderwijs” als preventief aanvullend pakket afnemen;¹
2. CJG Rijnmond (als Jgz-aanbieder) en “Praktijk voor logopedie “Lek & IJssel” nadrukkelijk de opdracht mee te geven gezamenlijk de ketensamenwerking vorm te geven.

Voordeel bij variant 1:

- De jeugdarts gebruikt kidos (kinddossier). De jeugdarts kijkt breed en kan met een gedegen advies komen dat breder ligt dan logopedie. CJG Rijnmond wordt dan als aanvullend pakket in samenhang met het basispakket ingeregeld. Hier door kan het gemakkelijker zijn om de ketensamenwerking te organiseren. Kinderen, ouders en leerkrachten kunnen breder worden ondersteund omdat breder wordt gekeken. De arts kan meer verbindingen leggen gelet op haar overall view.
- Door de screening aan het begin van het schooljaar te doen, kan er nog een schooljaar aan gewerkt worden en kan er (na die screening) een periodiek geneeskundig onderzoek PGO2 plaatsvinden, waardoor een extra monitormoment ontstaat.
- CJG Rijnmond geven informatie over een groot aantal onderwerpen jeugdgezondheidszorg. Taalontwikkeling van kinderen kan daar onderdeel van uitmaken. Er kan een integrale afweging gemaakt worden of voorlichting over bijvoorbeeld afwijkend mondgedrag gewenst is.
- CJG Rijnmond maakt deel uit van de VVE denktank.
- Verslaglegging van de resultaten van de screening worden onderdeel van de verantwoording uitvoering jeugdgezondheidszorg.

Voordeel bij variant 2:

- Continueren van de huidige situatie, waarbij wel meer ingezet wordt op samenwerking in de keten. Werkafspraken maken over meer borging van de

¹ Opdracht

Alle leerlingen van groep 2 worden gescreend door de logopedist met behulp van een gestandaardiseerd signaleringsinstrument.

Zie ook www.cjgrijnmond.nl

logopedie als onderdeel van de jeugdgezondheidszorg. CJG Rijnmond is bereid om zich in te zetten op deze ketensamenwerking.

Ketensamenwerking versterken door logopedie te benaderen als onderdeel van de jeugdgezondheidszorg.

Financiën

Op dit moment is er sprake van een cofinanciering door schoolbesturen en gemeente. De gemeente en de schoolbesturen betalen elk de helft.

De twee pakketten zijn in de basis vergelijkbaar.

Het pakket van de lokale aanbieder logopedie is goedkoper. Formele verwijzing vindt plaats door huisarts of jeugdarts. Ouders hebben de vrije keuze naar welke logopedist ze gaan. In Krimpen aan den IJssel is slechts één logopedist gevestigd.

Wanneer de logopedie meer uitgevoerd kan worden als onderdeel van het JGZ pakket, is een bredere kijk mogelijk. Door de brede kijk kan ook een andere vraag achterhaald worden en kan mogelijk een andere inzet noodzakelijk blijken. Kind, ouders en leerkracht kunnen meer gericht ondersteund worden. Is er wel een logopedische behandeling nodig, dan kan de jeugdarts de doorverwijzing doen naar een logopedist. De kosten van de logopedische screening zijn in deze variant echter hoger.

SAMENVATTEND

1. De gemeente onderschrijft de noodzaak van preventieve logopedische screening
2. De gemeente vindt co partnerschap met het onderwijs van groot belang.
3. De screening niet vervroegen naar 2 jarige leeftijd
4. Preventieve logopedische screening is een onderdeel van de Jeugdgezondheidszorg.
5. Twee aanbieders kunnen de diensten verlenen.
6. Voor *behandeling* door logopedist blijft verwijfsbrief van arts noodzakelijk. Bij CJGR kan dit de jeugdarts zijn, deze legt ook andere verbindingen.
7. Gemeente is bereid een budget beschikbaar te houden op basis van het huidig budget. Cofinanciering met het onderwijs is daarbij het uitgangspunt.
8. De inhoudelijke en financiële afweging over de opdrachtverlening dient in gezamenlijkheid met de schoolbesturen plaats te vinden (mogelijk met advies van de werkgroep).

Advies na bespreking met de werkgroep (Chris v.d. Velden en Femke Privé) d.d. 14-9-2017:

De voorkeur wordt uitgesproken om de logopedische screening uit te laten voeren door CJG Rijnmond. Tevens heeft het de voorkeur om dit in de vorm van een pilot te doen: vooralsnog voor een jaar (dus 1 keer) waarna er een evaluatie plaats zal vinden.

NB 1: De hogere kosten zullen gelijkelijk worden verdeeld tussen de schoolbesturen en de gemeente.

NB 2: De logopedische screening van CJG Rijnmond kan op z'n vroegst in schooljaar 2018-2019 ingezet worden. Voor het huidige schooljaar zal de screening op de gebruikelijke wijze via "Lek & IJssel" worden uitgevoerd.

Bijlage 1

Praktijk voor logopedie "Lek & IJssel"

Per leerling is in 2016/2017 een bedrag van € 17,50 per kind in rekening gebracht. Dit is gebaseerd op screening van 4 leerlingen per uur. Uitgaande van 285 kinderen komen de kosten op ca € 5.000,-. De gemeente en de schoolbesturen betalen elk de helft.

"CJG Rijnmond"

De kosten Logopedische screening zijn in 2018 € 23,50 per leerling.

Eerste afname van dit aanvullend pakket is mogelijk per schooljaar 2018/2019.

De kosten voor de ketensamenwerking zitten in het JGZ basispakket. Uitgaande van 285 kinderen komen de kosten op ca € 6.700,-. De gemeente en de schoolbesturen betalen elk de helft.